Никодиновски, Звонко - Фигуративните значења на светулката во францускиот и во македонскиот јазик (стр. 1-5), од книгата *Фигуративните значења на инсектите во францускиот и во македонскиот јазик,* 2 - ри Август С, Штип, 2007 (2016), 636 стр.

ФИГУРАТИВНИТЕ ЗНАЧЕЊА НА СВЕТУЛКАТА ВО ФРАНЦУСКИОТ И ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК

§ 1. Светулката го дели единаесеттото место, заедно со тавтабитата, меѓу инсектите во францускиот корпус од базата по бројот на јавувања (**26** единици со фигуративно значење или **2,46 %** од вкупно 1056 единици). Во македонскиот корпус светулката го дели 26 место, заедно со термитот, срамната вошка и филоксерата, со **1** единица или **0,25 %** (од вкупно 407). Во францускиот јазик за инсектот светулка постои називот **la luciole** додека еден негов вид е: **le lampyre** или **le ver luisant** така што сите три називи се употребуваат за означување на истороден инсект.

Во врска со митологијата за светулката го среќаваме ова: Во Кина, традиционално светулката претставува придружничка на сиромашните студенти на коишто им **подарува светлина** во нивната ноќна работа.

Кај планинските луѓе во Јужен Виетнам светулките претставуваат **души на бесмртните херои** за разлика од пајакот кој ја отелотворува душата на обичниот човек. Во Јапонија [1] се слави празник на светулките.

А. Светулката во францускиот јазик

а. Семиолошки признаци

§ 2. Признакот **ФИЗИЧКИ ОСОБИНИ** е претставен во **1** единица од базата (од вкупно 26 единици) и со **3,85 %** се наоѓа на второ место меѓу две групи признаци. Овој признак е застапен со особината **големина** која, употребена иронично, симболизира **дебело суштество**: (1) Ⓕ **Luciole (eh, toi, la luciole!)** = «pour attirer l'attention d'un énorme tas de graisse; se dit, pour la flatter d'une jeune personne qui, bien que n'étant pas une lumière, n'en jette pas moins quelque éclat; ou, par ironie, d'une grosse mémère» (*Edouard)*.

§ 3. Признакот **ОДНЕСУВАЊЕ** го среќаваме во преостанатите единици од базата и тој е претставен преку две особини: **моќ на светење** и **однесување според времето и други појави**.

---

[1] Sp J. Chevalier & A. Gheerbrant: ***Dictionnaire des symboles***, Robert Laffont, Paris, 1982, str. 584.

Nikodinovski, Zvonko - Figurativnite značenja na svetulkata vo francuskiot i vo makedonskiot jazik (str. 1-5), od knigata *Figurativnite značenja na insektite vo francuskiot i vo makedonskiot jazik,* 2 - ri Avgust S, Štip, 2007 (2016), 636 p.

Особината **моќ на светење** е присутна во **8** единици од кои една е афоризам во кој светулката симболизира **суштество кое ја победува темнината**: (2) Ⓕ **Les femmes sont comme les vers luisants qui triomphent dans l'obscurité** (*Delacour: Mlle de Scudéry)*, додека другите се вицеви во кои светулката се јавува со персонифицирани особини:

(3) Ⓕ **- On se représente mal, dit un vétérinaire, ce que peut être la vie chez les petits animaux. Imaginez-vous la détresse d'un ver l-uisant cherchant désespérément quelqu'un pour le pousser, un matin d'hiver où il s'est aperçu que sa batterie était à plat?** (*L'humour des animaux, 35)*,

(4) Ⓕ **Un ver luisant confie tristement à l'un de ses congénères:**

- Décidément, je vieillis. Figure-toi que, la nuit dernière, j'ai passé cinq minutes à faire la cour à une cigarette mal éteinte (*L'humour des animaux, 88)*,

(5) Ⓕ **C'est un ver luisant un peu myope qui se met à hurler tout d'un coup:**

- Merde! Je me suis brûlé les couilles! Le pauvre, il avait essayé de sauter un mégot ... (*Nègre: Dict. des hist. drôles, 2367)* ,

(6) Ⓕ **Le général de l'armée des insectes ordonne à l'un de ses subordonnés:**

- Il n'y a pas de ver luisant qui tienne! Le couvre-feu est fixé à 23 heures pour tout le monde, sans exception. Faites-le respecter! (*L'humour des animaux, 122)*,

(7) Ⓕ **La nuit tous les chats sont gris. Peut-être, mais les insectes ont résolu le problème. Certains brillent comme de l'or! Il suffit de tendre la main.**

- Hop! Un ver luisant. On va le mettre dans une boîte pour le garder.

Et Jeannot s'endort avec la boîte, serrant son trésor comme l'avare sa cassette... Mais au matin le charme est rompu. Jeannot court chez son père en sanglottant.

- Papa, qu'est-ce qu'on peut faire. Le ver a cassé sa lampe. (*Babystoires, 81)*,

(8) Ⓕ **Un terrain de camping est attaqué par une escadrille de moustiques... Cela dure deux heures, puis, silence, les moustiques semblent partis... Un campeur se réjouit:**

- Ouf! On va enfin être tranquille. Un autre glisse sa tête hors de sa tente. Il aperçoit deux vers luisants et annonce:

- C'est pas fini, les gars... Ils rappliquent avec des lampes électriques! (*Festival du rire, 381)*,

(9) Ⓕ **Une fourmi dit à son mari:**

- Ça va devenir impossible de lire, le soir, avant de s'endormir. Le ver luisant vient, une fois de plus, d'augmenter ses tarifs. (*L'humour des animaux, 119)*.

Особината **однесување на светулката според времето и други појави** ја среќаваме во два вида предвидувачки паремии: **претскажувања** и **верувања**.

Претскажувањата се побројни и тие се однесуваат како на **убаво време**: (10) Ⓕ **Si le lampyre se colore de bleu, le ciel sera serein demain** (*Dictons des bêtes*), (11) Ⓕ **Il fera beau si le lampyre jette sur l'herbe de nombreux petits jets de lumière** (*Dictons des bêtes)*, (12) Ⓕ **Il fera beau si le "ver luisant" vole partout** (*Dictons des bêtes)*, така и на **жешко време**: (13) Ⓕ **Le lampyre annonce la chaleur s'il devient anormalement brillant** (*Dictons des bêtes)*, **дождливо време**: (14) Ⓕ **Il pleuvra bientôt si le ver luisant ne cesse changer de place** (*Dictons des bêtes: Belgique)*, **градоносни врнежи**: (15) Ⓕ **Nous aurons de la grêle si le ver luisant remue par saccades** (*Dictons des bêtes: Belgique)*, **ветровито време**: (16) Ⓕ **Le vent se lèvera si le lampyre s'enfonce sous terre** (*Dictons des bêtes)*, **олујно време**: (17) Ⓕ **Le ver luisant présage une tempête sur mer ou un orage sur terre s'il est sombre, s'il se rallume et s'éteint** (*Bestiaire fabuleux, 431*), **студено време**: (18) Ⓕ **Il fera froid si les pattes du lampyre noircissent et s'il brille alors d'un éclat vif** (*Dictons des bêtes)*.

Во однос на појави различни од временските, светулката ја наоѓаме во неколку **доброќудни верувања**: (19) Ⓕ **Le ver luisant dans une maison empêche le lait de se cailler** (*Rolland, t. 3, 343: XVII s.)*, (20) Ⓕ **Nommé selon les régions "lumière des pauvres" ou "lumière du berger", le ver luisant porte bonheur lorsqu'on l'aperçoit au cours de la nuit de Saint-Jean** (*Dictionnaire des superstitions)*, (21) Ⓕ **Prendre des *vers luisants* ou *vers de Saint Jean*, le 24 juin (jour de Saint Jean) porte bohneur** (Rolland, t. 3, 343: Belgique), (22) Ⓕ **Le ver**

luisant présage un miracle si on le voit à peine (*Bestiaire fabuleux, 431)*, (23) Ⓕ **Le ver luisant présage des fêtes publiques s'il frémit dans l'herbe et s'épanche en d'innombrables jets de lumière** (*Bestiaire fabuleux, 431*), (24) Ⓕ **Le ver luisant présage un enfant qui naît s'il est blanc** (*Bestiaire fabuleux, 431*), (25) Ⓕ **Le ver luisant présage une étrange destinée s'il est jaune** (*Bestiaire fabuleux, 431)* и **1 злоќудно верување**: (26) Ⓕ **Le ver luisant présage un meurtre s'il est rougeâtre** (*Bestiaire fabuleux, 431*).

б. Семантички признаци

§ 4. Анализирајќи ги значењата на француските фигуративни единици (вкупно 26) кои содржат лексеми од лексичко-семантичкото поле "СВЕТУЛКА", доаѓаме до следните заклучоци:

- групата признаци "ФИЗИЧКИ ОСОБИНИ" е претставена преку **1** особина: особината "ИЗГЛЕД" симболизира **дебело суштество** (единицата под број 1).

- групата признаци "ОДНЕСУВАЊЕ" е претставена преку **2** особини: особината "МОЌ НА СВЕТЕЊЕ" симболизира најпрвин **суштество кое ја победува темнината** (единицата под број 2 и делумно единицата под број 1) додека другите единици употребуваат персонифицирана светулка (вкупно **7** единици под броевите: 3, 4, 5, 6, 7, 8 и 9). Особината "ОДНЕСУВАЊЕ НА СВЕТУЛКАТА СПОРЕД ВРЕМЕТО И ДРУГИТЕ ПОЈАВИ" директно не симболизира ништо но нејзиното однесување претскажува **временски појави** (вкупно **9** единици под броевите: 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17 и 18), **доброќудни настани** (вкупно **7** верувања под броевите: 19, 20, 21, 22, 23, 24 и 25) и **злоќудни настани** (под бројот 26). Значи вкупно **25** единици ја користат светулката преку нејзиниот признак "ОДНЕСУВАЊЕ".

Сумирајќи го семантизмот на светулката во францускиот корпус можеме да го кажеме следното за лексичката категорија **Фигуративни значења на светулката во францускиот јазик**:

Светулката во француските фигуративни единици влегува исклучиво со една од следните две значенски категории: **како човечко тело** (**дебело суштество**), **како човечко однесување** (**суштество кое ја победува темнината**) и **како предзнак за** (**временски појави**, **доброќудни настани**, **злоќудни настани**).

§ 5. Кај француските фигуративни единици со светулка ја имаме следната состојба во распоредот на референтната вредност:

- најголем број единици се со позитивна референтна вредност (вкупно **11** или **42,31 %**). Позитивните признаци по број се 2: (1 + 1 предзнак): **суштество кое ја победува темнината** и **предзнак за доброќудни настани**.

- на второ место се единиците со негативна референтна вредност (вкупно **8** единици или **30,77 %**). Негативна референтна вредност имаат два признака: **дебело суштество** и **предзнак за злоќудни настани**.

- на трето место се единиците со неопределена референтна вредност (вкупно **7** или **26,92 %**). Неодреден е делумно семиолошкиот признак: "МОЌ НА СВЕТЕЊЕ".

§ 6. Француските фигуративни единици со светулка (26) се засновани врз **4** разни стилски фигури, како различни видови на фигуративно значење. Нивната застапеност е следната: од вкупно 26 единици прва по бројност е аналогијата со **17** единици (**65,38 %**), на второ место е персонификацијата со **7** единици (**26,92 %**), на трето место се компарацијата и иронијата со по **1** единица (**3,85 %**).

Б. Светулката во македонскиот јазик

§ 7. Во македонскиот корпус среќаваме само една единица со светулка во којашто се користи признакот **ОДНЕСУВАЊЕ** преку нејзината особина **моќ на светење**. Се работи за гатанка во која се користи конкретното значење на светулката кое има неодредена референтна вредност: (1) Ⓜ Едно нешто ноќе летат, негде годе засветвит = «гатанка за светулка» (*Пенушлиски: Пословици*).